

nių, kurių antrasis sandas yra lic. *kiēmas*, atstatymu, pvz. **Grigel-kiemas* (p. 81) turėtų būti *Grigel-kiemis*, taip pat abejotina **Blend-galas* (p. 30) autentiška lytis. Neaišku, iš kur atsiranda **blend-* (dokumentai rodo buvus **blind-*) ir *-galas* - galima buvo pasiūlyti ir **gala-* arba **galiai-*.

Yra ir kitokio pobūdžio netikslumų. Žodyno pradžioje sudurtiniai vietovardžiai, kurių vienas sandas prūsiškas, o kitas vokiškas, vadinami vokiškais vietovardžiais, pvz., *Kuckendorff* 1380 (p. 103), vėliau atsiranda tikslesnis tokių vietovardžių apibūdinimas: hibridiniai dariniai *Tul(ni)kendorf* 1359 (p. 233).

Pasitaiko žodyne ir korektūros klaidų. *Ougam* 1359 (p. 233) Gerulis užfiksavęs „Altpreussische Ortsnamen“ 111 puslapyje, o ne 11 ir palikęs be etimologijos. R. Przybytek šį vietovardį įdomiai interpretuoja siedama su asmenvardžiu pr. **Augams* (p. 14). Aptardama vietovardį *Burdeyn* 1297, autorė pažymi, kad Gerulis to vietovardžio neturi, ir cituoja Gerulio duomenis *Burdeyn* 1378 (Gerullis 24) (p. 24). R. Przybytek teigia (p. 14), kad vietovardžio *Awayken* 1333 – vėlesnis *Awecken* – J. Gerulis nėra užfiksavęs. Tačiau R. Przybytek *Awayken* yra tas pats J. Gerulio *Awayken* (tą, beje, patvirtina ir autorės cituoti Prūsijos dokumentų knygos aktai), įrašytas į vieną lizdą su Sembos *Aweyken* 13-ame jo studijos puslapyje.

Studijoje atskleista vietovardžių vartojimo tradicija, jų raida, lyčių istorijos šaltiniuose įvairavimas, kurį lėmė lingvistiniai ir ekstralingvistiniai faktoriai. Pasirodo, kad daug vietovių buvo vadinamos vienu prūsišku vardu, vėliau tą prūsišką vardą keitė kitas. Pvz., 1352 m. užfiksuotas *Gertlauken* vardas (p. 262). Tais pačiais metais kaimas pradėtas vadinti *Senkitten* vardu. *Vok. Robitten*, lenk. *Robity* irgi turėjo du variantus: 1318 m. *Pastalwe* ir *Rubiten* (p. 240), taip pat šalia *Tulnikendorf* 1359 radosi *Pupkaym* 1374. Pasitaiko, kad kaimas pavadintas vokišku vardu, pvz. *Nüwensüssental* 1377, vėliau pradedamas vadinti prūsišku vardu, šiuo atveju - *Ploten* 1407 (p. 218). Greta vokiško *Nuendorf* yra *Nawunsenden* (p. 194).

Kai kurie vietovardžiai palikti be rekonstrukcijų, tai nėra blogai, pvz. *Reinswein* 1418 (p. 235).

Parcikštos pastabos nesumenkina R. Przybytek darbo reikšmės. Jos atsiradusios todėl, kad recenzijos autorė daug metų bando tyrinėti Sembos prūsų vietovardžius ir puikiai supranta visus sunkumus. R. Przybytek studijoje paskelbtos medžiagos vertė didžiulė. Autentiška susisteminta medžiaga

ir daugeliu atvejų tos medžiagos interpretavimas tikrai sudomins baltų vardyno tyrinėtojus*

Grasilda Blažienė

La slavistica in Italia. Cinquant'anni di studi (1940–1990), Ministero per i Beni Culturali e Ambientali. Direzione Generale per gli Affari Generali Amministrativi e del Personale-Divisione Editoria, 1994, 487 p.

Ši didelį beveik penkių šimtų puslapių leidinį sudaro šešiolika maždaug vienodos apimties įspūdingą Italijos slavistikos panoramą atveriančių straipsnių. Prie visų, išskyrus įvadinį, pridėti platūs bibliografijos sąrašai, o viso rinkinio gale pateikta pavardžių rodyklė. Leidiniu pirmiausia siekiama aptarti ir paryškinti paskutiniųjų penkiasdešimties metų tyrinėjimus, tačiau straipsnių autoriai nevengia trumpų ekskursų į praeitį, tad nesunku pastebėti, kad slavų filologijos tradicija Italijoje yra gerokai senesnė, kad nuosekliai plėtojama, ji subrandino daug žinomų, nebe vienai kartai atstovaujančių italų slavistų, kurių tyrimai plačiai aprėpia „slavų pasaulio“ problematiką. Italijos mokslo sistemoje slavistika šiandien gyvuoja kaip autonomiška tyrimų sritis, kaip bendroji disciplina, tipologiškai nagrinėjanti slavų kalbas ir literatūras bei slavų tautų kultūros reiškinius. Turėdama prieš akis visas slavų tautas, tarp kurių pasigestum nebent tik sorbų (lužicų), ši mokslo sritis Italijoje yra išsišakojusi į daug specialiųjų savo atšakų, natūraliai išaugančių iš atskirų slavų kalbų ir tų kalbų istorijos, slavų kalbomis kuriamos literatūros bei konkrečių slavų tautų ir Italijos kultūrinių ryšių tyrimo. Tokią slavistikos padėtį atspindi ir rinkinio sandara: pradiniuose jo straipsniuose aptariamos bendrosios Italijos slavistikos kryptys, o likę skiriami specialiesiems slavistikos tyrimams apžvelgti. Pavyzdžiui, rusų literatūros raidos (nuo viduramžių iki pat šių dienų) tyrimams apibūdinti prireikė net keturių atskirų straipsnių. Po vieną atskirą straipsnį skirta ukrainistikos (kartu su baltarusistika), polonistikos, čekų ir slovakų literatūros tyrimų, taip pat slovenistikos, serbų-chorvatų filologijos, bulgaristikos ir makedonistikos apžvalgoms. Na, ir kadangi baltistikos tyrimai beveik visur, išskyrus Lietuvą ir Latviją, paprastai šliejami prie slavistikos, čia taip pat randame

* Ne tik šiai studijai, bet ir apskritai „Hydronymia Europaea“ serijai labai praverstų vardų rodyklė.

mums gerai pažįstamo italų baltisto Pietro U. Dinio susumuotus šios srities tyrimus.

Plačiau komentuoti visą detalią Italijos slavistikos apžvalgą čia turbūt nėra labai reikalinga, nes baltistams iš šio rinkinio, be abejonės, pats reikšmingiausias yra Pietro U. Dinio straipsnis „Baltų ir baltų-slavų tyrinėjimai“ (Studi baltici e baltoslavistici, p. 63-87), kuriame ne tik apžvelgiami Italijos baltistikos tyrimai nuo garsiojo žurnalo „Studi Baltici“ pirmosios serijos leidimo pabaigos (1942 m.), bet ir svarstoma, kokia dabar yra ir kokia galėtų būti baltų filologijos padėtis Italijoje. Čia turbūt vertėtų priminti, kad šio P. U. Dinio straipsnio variantas, parengtas pagal jo skaitytą prancšimą pirmajame Italijos slavistų suvažiavime, vykusiame 1991 m. vasario 18-21 d., yra prieinamas ir lietuviškai (žr. P. U. Dinio, Baltistikos tyrimai Italijoje per paskutiniuosius penkiasdešimt metų: žvilgsnis iš vidaus, – Lituanistica, 1993, I, p. 17–31).

Nors itališkasis ir lietuviškasis tekstas iš esmės mažai kuo tesiskiria, ir kaip informacijos šaltinis, abu straipsnio variantai praktiškai yra lygiaverčiai, plačiame slavistikai skirto leidinio kontekste P. U. Dinio straipsnis tartum įgyja dar didesnės įtaigos, nes būtent šio konteksto paralelės netiesiogiai iš šalies paremia autoriaus samprotavimus ir jo reiklų „žvilgsnį iš vidaus“ padaro pakankamai objektyvų. Bendras gana kritiško atspalvio straipsnio tonas nė kiek nemenkina visuotinai pripažintų didelių Italijos baltistikos nuopelnų, greičiau atvirkščiai – juos tik paryškina. Juk baltų kalbų tyrimo tradicija, pasak P. U. Dinio, Italijoje gimė „iš glotologijos šonkaulio“, ir tai bus lėmę specifinę jos raidą šioje šalyje: mat, baltistinių tradicijų kūrėjų neolingvistų veikla baltų kalbų tyrimus kreipusi labiau į „istorinę baltų kalbotyrą“, negu į „baltų filologiją“, ir nors vėliau tie tyrimai rutuliojėsi įvairiomis, net gana skirtingomis kryptimis, baltų filologija (moderniųjų prasme) ilgai neįgavusi apibrėžtesnių savo kontūrų. Šie imą labiau ryškėti tik paskutiniais dviem dešimtmečiais. P. U. Dinio manymu, filologijos tyrimams visada reikalinga tam tikra platesnė akademinė erdvė, sukurianti palankesnes sąlygas savarankiškai disciplinai susiformuoti. Tokios erdvės Italijos baltistika iki šiol praktiškai turi labai nedaug – šalies universitetų sistemoje tėra numatyta vienintelė profesoriaus adjunkto vieta (ją užima Florencijos universiteto Kalbotyros katedros profesorė M. T. Ademollo-Gagliano). Lietuvių kalbos lektoratas (be katedros) veikia dar Milano Šventosios Širdies katalikų universitete. Lietuvių kalbos ten yra mokęs tėvas

J. Ereminas, o dabar dėsto B. Žindžiūtė-Michelini.

Vis dėlto baltistikos tradicija, gyvuojanti Italijoje jau daugiau kaip penkiasdešimt metų, ir iš vidaus, ir iš šalies žvelgiant, neatrodo nei nutrūkusi, nei išsekusi – ją aktyviai palaiko baltistikai ištikimi mokslininkai. Visiems jiems lieka palinkėti, kad jų darbai ir pastangos padėtų baltistikos tyrimams įgauti daugiau savos erdvės, kad baltistika taptų savarankiška disciplina šalia kitų šioje šalyje puoselėjamų slavų, germanų, suomių-ugrų filologijų.

Prie straipsnio pridėtas abėcėlinis bibliografijos sąrašas maloniai stebina jaunesnės kartos italų baltistų nepaprastu produktyvumu: pavyzdžiui, sąrašė suregistruotos 35 Guido Michelini bibliografinės pozicijos apima neilgą keturiolikos metų tarpą nuo 1976 iki 1990-ųjų; ne ką trumpesnis ir paties straipsnio autoriaus baltistinių publikacijų stulpelis. Apskritai, reikėtų pasakyti, kad šiuo raiškiu bibliografijos sąrašu naudotis bus parankiau, negu lietuviškojo straipsnio varianto bibliografinėmis nuorodomis, nes iš jo aiškiau atsiskleidžia daug tarp eilučių slypinčios netiesioginės papildomos informacijos apie italų baltistų mokslinius interesus, tų interesų pastovumą ar epizodiškumą, jų ryšius su kolegomis iš kitų šalių, apie visos jų veiklos įvairovę. Čia norėtųsi priminti, kad lietuviškai puikiai kalbančių P. U. Dinio ir G. Michelinio dėka paskutiniais metais pasirodė lietuvių poezijos ir prozos vertimų į italų kalbą.

P. U. Dinio straipsnio bibliografijos sąrašė vienur kitur sumirgėjusi neitališka pavardė rodo, kad Italijoje atidžiai sekama, kas apie italų baltistiką rašoma svetur, tai liudija kad ir, pavyzdžiui, tokios autoriaus pastebėtos ir paminėtos B. Stundžio rašytos Italijoje leidžiamų leidinių „Ponto-Baltica“ ir „Renesanso kalbotyros archyvo“ recenzijos, spausdintos „Baltisticoje“ ir „Kalbotyroje“. Nepastebėta liko tik „Studi Baltici“ dešimtojo tomo (1969) apžvalga, kurią „Baltistici“ yra parašęs A. Sabaliuskas (žr. Blt VIII (1) 103–105).

Regina Venckutė

Baltische Bibliographie. Schriftum über Estland, Lettland, Litauen 1994, Marburg: Herder-Institut, 1995, 220 p.

„Balticos“ redakciją pasiekęs Vokietijoje išleistas bibliografijos apie Estiją, Latviją ir Lietuvą tomas referuoja 1994 metais pasaulyje, taip